

Information till universitetsstyrelsens sammanträde 16 april

Informationen täcker perioden 4 februari – 1 april 2021. Den är sammanställd av Rektors kansli och Kommunikationsavdelningen.

Rektorsbeslut

Rektor har beslutat att inrätta centrumbildningen Centrum för penningpolitik och finansiell stabilitet, ett samarbete mellan Företagsekonomiska institutionen, Institutet för internationell ekonomi och Nationalekonomiska institutionen, och finansierat med ett stöd om 60 mnkr från Riksbankens jubileumsfond. Centrumet ska bland annat utbilda doktorander och stärka universitetets position inom penningpolitik och finansiell stabilitet.

Rektor har beslutat att anställa Line Gordon som professor i hållbar utveckling med inriktning mot hållbara livsmedelssystem på en nyinrättad donationsprofessur, Curt Bergfors professur, vid Stockholms Resilienscentrum.

Rektor har beslutat att befordra följande personer till professorer:

- Ljuba Veselinova till professor i allmän språkvetenskap vid Institutionen för lingvistik
- Egil Asprem till professor i religionshistoria vid Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap
- Fanny Ambjörnsson till professor i genusvetenskap vid Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap
- Fredrik Jönsson till professor i psykologi vid Psykologiska institutionen
- Ai Jun Hou till professor i företagsekonomi med inriktning finansiering vid Företagsekonomiska institutionen.

Rektor har beviljat åtta medarbetare vid universitetet sabbatsterminer läsåret 2021/22.

Rektors blogg (i urval)

Regeringens proposition 2020/21:60, 12.3.1, 18 feb

Om hat och hot mot forskare och andra anställda. Animerade debatter och vasst formulerade meningsskiljaktigheter i akademiska sakfrågor – ja. Personpåhopp av olika slag, hat, hot och trakasserier – nej!

En glimt från ERA-arbetet, 1 mars

Om möte med Research Policy Working Group inom European University Association och om utvecklingen av ERA (European Research Area).

8 mars, 8 mars

Om den internationella kvinnodagen, kvinnors roll i akademien, dokumentärfilmen Picture a Scientist och For Women in Science-priset.

Studenter – här och där, 19 mars

Om lanseringen av det nya programmet Erasmus+, en storsatsning över sju år från EU-kommissionens sida om 26 miljarder euro. Erasmus fyller 34 år i år och är en framgångssaga, med totalt över tio miljoner deltagare. Även om att Sveriges förenade studentkårer fyller 100 år.

Krav från svenska lärosäten: Frige Dr Djalali med omedelbar verkan!, 29 mars

SUHF har tillsammans med den tyska rektorskonferensen HRK, skickat ett öppet brev till Irans ledare Ayatollah Khomeini att med omedelbar verkan frige Dr Ahmadreza Djalali, svensk medborgare och tidigare kollega vid KI.

Namn

Nobelpristagaren Paul Crutzen har gått ur tiden. Han studerade, disputerade och forskade inom meteorologi vid Stockholms universitet fram till 1970-talet. År 1995 tilldelades han Nobelpriset i kemi för sina upptäckter om jordens ozonlager. Paul Crutzen var även en av de forskare som föreslog införandet av en ny geologisk epok, antropocen – människans tidsålder. Genom åren behöll Paul Crutzen kontakten med Stockholms universitet och deltog i olika forskningsprojekt.

Eino Örnfeldt, universitetsdirektör, har av regeringen utsetts till generaldirektör för Universitets- och högskolerådet med tillträde 3 maj. Planeringschef Åsa Borin går in som tillförordnad universitetsdirektör.

David Drew, professor i biokemi, har tilldelats Arrhenius-plaketten av Svenska Kemisamfundet.

Susanne Keipert, forskare vid Institutionen för molekylär biovetenskap, Wenner-Grens institut, har tilldelats Flormanska belöningen 2021 av Kungliga Vetenskapsakademien.

Matthew Hayes, forskare vid Institutionen för astronomi, har tilldelats Strömer-Ferrnerska belöningen 2021 av Kungliga Vetenskapsakademien.

Beatriz Villarroel, forskare vid Nordita och IAC Tenerife, har fått L'Oréal-Unesco For Women in Science-priset. Priset syftar till att lyfta fram lovande kvinnor i inledningen av deras forskarkarriär inom naturvetenskap, teknik och matematik och skapa förebilder för kommande generationer.

Tom Britton, professor i matematisk statistik, har tilldelats priset Årets statistikfrämjare 2020 av Svenska Statistikfrämjandet.

Karolina Ekholm, professor i nationalekonomi, är ny ordförande i ESO:s styrelse (Expertgruppen för Studier i Offentlig Ekonomi).

Evenemang och besök

Den 17 februari arrangerade Östersjöcentrum Baltic Breakfast. Denna gång om strömmingsfiske i svenska vatten.

Den 24 februari arrangerades årets första Mötesplats Barnkultur. Gäst var Anusha Andersson från kulturföreningen Historieberättarna.

Den 25 februari arrangerade Nordiska Latinamerikainstitutet webinariet "The New Christian Right in Brazil".

Den 9 mars anordnade Fysikum öppen digital föreläsning med Henning Schmidt under rubriken "DESIREE: Där atomkollisioner möter astrofysik"

Den 10 mars anordnades Öppet hus vid Stockholms universitet, denna gång i digitalt format.

Den 10 mars arrangerade Specialpedagogiska institutionen Specialpedagogikens dag. Årets tema var "Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar: Autism, delaktighet och lärande i förskola och skola". Konferensen var digital och samlade 4 500 personer.

Den 17 mars arrangerade Nordiska latinamerikainstitutet och ABF Stockholm en webbsänd debatt under rubriken "Brasilien – pandemin, president Bolsonaro och framtiden".

Den 17–18 mars medverkade universitetet vid Sacos digitala vårmässa.

Den 18 mars firade Centrum för barnkulturforskning (CBK) 40 år (ett år försenat på grund av pandemin). Evenemanget sändes från Stockholms stadsteater och innehöll bland annat scenkonstinslag och ett samtal mellan skådespelaren Robert Fux och CBK:s tidigare föreståndare professor Karin Helander. Professor Anne Bamford föreläste från London.

Den 25 mars arrangerades arbetsmarknadsdagen Ekonomernas Dagar, i digital form.

Under våren arrangerar Vetenskapens hus i samarbete med Stockholms universitet och KTH serien "Webbinarier vid forskningsfronten" där forskare talar om sin forskning och det informeras om studier.

Den 1 april anordnade Fysikum den öppna digitala föreläsningen "Vatten – den märkligaste vätskan" med professor Anders Nilsson.

Utbildning

Den 15 januari hade Stockholms universitet fått in 16 842 ansökningar till internationella utbildningsprogram som startar hösten 2021. Det är en ökning med 13 procent i jämförelse med 2020, och en ökning med 36,6 procent i jämförelse med 2019. Flest sökande kommer från Nigeria (1 302), Pakistan (1 155) och Indien (780). Masterprogrammen med högst antal ansökningar är i beslutsanalys och data science, i informationssäkerhet och i IT-projektledning. Totalt har 84 729 studenter sökt till masterstudier som startar hösten 2021 vid svenska universitet i

den internationella ansökningsomgången, en minskning med 0,2 procent jämfört med 2020.

När anmälan stängde den 15 mars hade 21 668 individer sökt en eller fler sommarkurser vid Stockholms universitet. Det innebär en ökning med 78 procent jämfört med samma period förra året. I hela landet var ökningen 46 procent. Den populäraste sommarkursen vid Stockholms universitet är "Franska, förberedande kurs", följt av "Praktisk projektledning" och "Italienska, förberedande kurs".

Yrkeslärarprogrammen är sist ut i den utvärdering av lärarutbildningarnas kvalitet som Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har genomfört sedan våren 2018. Resultatet visar att de båda studiegångarna av yrkeslärarprogrammet vid Stockholms universitet, som innebär en allmän studiegång och studiegång mot vård och omsorg, håller hög kvalitet. Fyra av landets tio yrkeslärarutbildningar får omdömet hög kvalitet i UKÄ:s utbildningsutvärdering.

Forskning

Stockholms Resilienscentrum kommer att leda ett nytt forskningsprogram som med erfarenheter och engagemang från civilsamhället ska underlätta och påskynda en rättvis klimatomställning. Mistra och Formas beviljar totalt 40 miljoner till programmet Fair Transformations to a Fossil Free Future, Fairtrans, som löper över fyra år och där forskare från flera lärosäten samt fackförbund, näringsliv och organisationer ingår.

Stockholms universitet har beviljats bidrag till två Horisont2020-projekt där universitetet deltar som partner. Thomas Borén vid Kulturgeografiska institutionen är ansvarig forskare i ett MSCA-RISE projekt (LABOUR) som koordineras av Tallinns universitet. Caroline Wamala vid SPIDER (Institutionen för data- och systemvetenskap) är ansvarig forskare i projektet EQUALS-EU som koordineras av Oslo storstadsuniversitet.

I årets utdelning av matematikanslag från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse går tre till Stockholms universitet för att rekrytera forskare från utlandet. De som beviljas anslag är professor Pavel Kurasov, biträdande universitetslektor Anders Mörtberg och universitetslektor Sven Raum, samtliga vid Matematiska institutionen.

SciLifeLab och Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse har gjort en utlysning för ett nationellt forskningsprogram för att studera effekterna av covid-19-vaccin. Tio projekt beviljas finansiering, varav ett går till Anna-Lena Spetz, professor i immunologi vid Institutionen för molekylär biovetenskap, Wenner-Grens institut.

NanED (Electron Nanocrystallography) är ett nytt projekt inom Innovative Training Network, Marie Skłodowska-Curie Actions som är finansierat av EU. I projektet ingår de europeiska forskare som hittills arbetat med att utveckla elektrondiffraktionsmetoder inom strukturkristallografi samt flera företag verksamma inom området. Företrädare från nio europeiska länder ingår. Från svensk sida deltar Stockholms universitet där professor Xiaodong Zou vid Institutionen för material- och miljökemi är en av forskningsledarna inom NanED. I mars hade projektet uppstart.

Doktorand Petra Dotlačilová vid Institutionen för kultur och estetik, tilldelas ett stipendium inom Bernadotteprogrammet av Kungl. Vitterhetsakademien.

De flesta länder i världen stängde sina skolor under våren 2020 trots stor osäkerhet kring hur skolstängningar påverkar spridningen av SARS-CoV-2. En jämförelse mellan föräldrar med barn i årskurs 9 och gymnasiets första årskurs i Sverige visar att övergången till distansundervisning hade begränsade konsekvenser för den allmänna smittspridningen. Smittspridningen bland lärare på högstadiet var emellertid dubbelt så hög som bland gymnasielärare. Det visar en studie av nationalekonomer vid Stockholms universitet och Uppsala universitet i PNAS (Proceedings of the National Academy of Sciences).

Med hjälp av kryoelektronmikroskopi har forskare vid Institutionen för biokemi och biofysik samt SciLifeLab på detaljnivå kunnat visa hur mitokondrier, våra cellers kraftverk, byggs ihop av mitoribosomer. Resultaten är publicerade i Science.

Vattnen i området mellan Grönland, Island och Skottland är en viktig del av det som kallas Golfströmmen. Området är känt för temperaturvariationer. 2005–2015 var en kall period men nu kan forskare vid bland annat Meteorologiska institutionen och Bolincentret för klimatforskning se de första tecknen på en ny uppvärmningsperiod. Resultaten presenteras i en artikel i Communications Earth & Environment.

Det hormonstörande ämnet linuron drabbar inte bara de grodor som utsatts för det som yngel, utan även deras barn och barnbarn. I första generationen får grodorna en minskad kroppsvikt och sänkt fertilitet. I andra generationen däremot ökar grodorna i kroppsvikt och får en störd ämnesomsättning. Det visar en studie av forskare vid Uppsala universitet och Stockholms universitet som publicerats i tidskriften *Science of The Total Environment*.

Hög inkomst, bra kondition, hälsosamt BMI och hög IQ – alla dessa faktorer har var och en för sig ett starkt samband med mäns chanser att få barn. Det visar tre aktuella studier i demografi från Stockholms universitet, som bygger på data över män födda i Sverige på 1950–1970-talen.

Personer som bryter mot gemensamma sociala normer finns överallt omkring oss. Det kan vara personen som pratar för högt på biblioteket eller som inte bär munskydd i kollektivtrafiken under rusningstid. Men hur reagerar den som ser en normbrytare? Det är fokus i en stor internationell studie publicerad i *Nature Communications* som letts från Centrum för evolutionär kulturforskning.

I mars 2020 lanserade SciLifeLab ett nationellt Covid-19-forskningsprogram tillsammans med Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. Nu förlängs och utökas programmet, med ytterligare 50 miljoner kronor.

Övrigt

2021 års upplaga av QS World University Rankings ämnesvis placerar Stockholms universitet på topp 50 i fem ämnen, och bäst i Sverige i 14 ämnen. Högst rankat är ämnet miljövetenskap där Stockholms universitet ligger på plats 23 i världen. De andra fyra ämnena på topp-50 är socialpolitik och administration, sociologi, geografi och geofysik.

Fackförbundet ST och Sveriges förenade studentkårer har presenterat en undersökning om forskarstuderandes psykosociala arbetsmiljö. Närmare 1 000 forskarstuderande vid åtta svenska universitet har besvarat frågor. Resultatet visar att doktoranderna å ena sidan upplever att de har stort inflytande över sitt arbete, å andra sidan att de ofta tvingas arbeta övertid. En majoritet har doktorandanställning och det stora flertalet ansåg sig ha en bra relation till sin handledare. En femtedel angav att de ett par dagar i veckan hade svårigheter att sova på grund av jobbet. Det

här problemet var vanligare bland doktoranderna vid Stockholms universitet där 30 procent svarade att de led av sömnproblem. En fjärdedel av de svarande måste arbeta övertid flera dagar i veckan. Drygt en femtedel uppgav att de inte haft möjlighet att ta semester.

Under 2020 minskade Stockholms universitets klimatutsläpp med 30 procent jämfört med året innan. Det visar resultatet från en rapport som är framtagen av klimatberäkningsföretaget Svalna. Den huvudsakliga anledningen till minskningen är att flygresor över 50 mil inte har genomförts i samma omfattning som under tidigare år. Istället stod fastigheter samt varor och tjänster för majoriteten av alla utsläpp.

Universitetet går nu in i en ny fas i klimatarbetet genom en kartläggning av alla konsumtionsbaserade utsläpp. I slutsteget kvalitetssäkras ett statistiskt urval av resultatet genom en så kallad livscykelanalys, som är en metod för att få en helhetsbild av en produkts totala miljöpåverkan från råvaruutvinning till avfallshantering.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) får flera uppdrag utifrån forsknings- och innovationspropositionen. UKÄ ska följa upp lärosätenas strategiska arbete med karriärvägar och meriteringssystem med öppen och transparent rekrytering. Myndigheten får också i uppdrag att undersöka och analysera så kallad stapling av tidsbegränsade anställningar. UKÄ ska även följa upp andelen visstidsanställningar vid universitet och högskolor.

Universitetet i media 1 februari 2021 – 26 mars 2021

Forskare som publicerat sig på debattplats i de större medierna:

Här samlar vi ett urval av de forskare på Stockholms universitet som publicerats inom sina respektive forskningsområden på debatt- eller krönikeplats i de större medierna.

Claes Sandgren, professor emeritus i civilrätt vid Centrum för kommersiell rätt i Stockholm, SCCL med "Regeringens handlingsplan mot korruption räcker inte" och "Trots OECD-kritik angriper Sverige inte korruptionen" på DN Debatt.

John Hassler, professor i nationalekonomi vid Institutet för internationell ekonomi, Jonas Nycander, professor i fysisk oceanografi vid Meteorologiska institutionen m. fl. med "Gröna investeringar riskerar pensioner till liten klimatnytta" på DN Debatt.

Jonas Ebbesson, professor i miljö rätt vid Juridiska institutionen med "Regeringen duckar för sitt ansvar för giftskandalen i Chile" och "Boliden har hittills inte tagit ansvar för skadorna som gruvavfallet orsakat" på DN Debatt.

Tommy Möller, professor i statsvetenskap vid Statsvetenskapliga institutionen med "Trumps väljare finns kvar – någonstans i USA" på SvD Under strecket.

Kathrin Glüer, professor i filosofi, Peter Pagin, professor i filosofi och Åsa Wikforss, professor i filosofi, alla tre vid Filosofiska institutionen, Torun Lindholm Öjmyr, professor i psykologi vid Psykologiska institutionen m. fl. med "Alla medier bär ett ansvar för den stora lögnen" på DN Kulturdebatt.

Peter Andersson, fil.dr i socialt arbete vid Institutionen för socialt arbete, Christoffer Carlsson, universitetslektor i kriminologi vid Kriminologiska institutionen, Anna G. Franzén, universitetslektor i barn- och ungdomsvetenskap vid Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen m. fl. med "Barnkonventionen gäller även unga som begår brott" på Expressen Debatt.

Mårten Schultz, professor i civilrätt vid Juridiska institutionen med "Stort bekymmer när forskare jagas bort" på SvD Kommentar.

Hans Ingvar Roth, professor i mänskliga rättigheter vid Institutionen för Asien- Mellanöstern- och Turkietstudier med "Frustrerad republikan om trumpismens rötter" på SvD Under strecket.

Mark Klamberg, professor i folkrätt, Ove Bring, professor emeritus i internationell rätt, Said Mahmoudi, professor emeritus i internationell rätt samt Pål Wrangé, professor i folkrätt, alla vid Juridiska institutionen med "Tingsrätten missuppfattar folkrätten i Estoniadomen" på DN Debatt.

Petter Sandgren, universitetslektor i pedagogik vid Institutionen för pedagogik och didaktik med "Alla tjänar på en socialt allsidig elevgrupp" på SvD Debatt och "Svenska skolan en udda fågel internationellt sett" på SvD Under strecket..

Lennart Levi, professor emeritus i psykosocial miljömedicin vid Psykologiska institutionen m. fl. med "Pandemin visar på behovet av förändrad högskoleutbildning" på DN Debatt.

Åsa Backlund, universitetslektor i socialt arbete, Marie Sallnäs, professor i socialt arbete, Tommy Lundström, professor i socialt arbete, Stefan Wiklund, professor i socialt arbete, Francesca Östberg, universitetslektor i socialt arbete, Eva Fromholz, universitetslektor i socialt arbete, Mariet Ghadimi, doktorand, Hanna Linell, universitetslektor i socialt arbete, Maria Andersson Vogel, universitetslektor i socialt arbete, Ylva Spånberger Weitz, universitetslektor i socialt arbete, Katarina Thorén, universitetslektor i socialt arbete, Pia Kjellbom, universitetslektor i socialt arbete, Hilma Forsman, universitetslektor i socialt arbete, David Pålsson, universitetslektor i socialt arbete samt Anneli Silvén Hagström, universitetslektor i socialt arbete, alla vid Institutionen för socialt arbete, Pernilla Leviner, professor i offentlig rätt och föreståndare för Barnrättscentrum, Anna Kaldal, professor i processrätt, samt Kavot Zillén, docent i offentlig rätt båda vid Juridiska institutionen med "Ovärdigt att utvisa placerade barn" på SvD Debatt.

Catrin Andersson, fil.dr i statsvetenskap, Maria Grafström, docent i företagsekonomi, Sven-Olof Junker, fil.dr i företagsekonomi, Carl Yngfalk, fil.dr i företagsekonomi, alla vid Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor, Staffan Furusten, professor i företagsekonomi vid Företagsekonomiska institutionen, Lena Fält, fil.dr i kulturgeografi, Lukas Smas, universitetslektor i kulturgeografi, båda vid Kulturgeografiska institutionen, Torbjörn Larsson, docent i statsvetenskap, Martin Qvist, fil.dr i statsvetenskap, Göran Sundström, professor i statsvetenskap, alla vid Statsvetenskapliga institutionen med "Priset för NKS är demokratin, rättssäkerheten och effektiviteten" på DN Debatt.

Mats Harms-Ringdahl, professor emeritus i strålningsbiologi vid Institutionen för molekylär biovetenskap, Wenner-Grens institut, m. fl. med "Felaktiga uppgifter cirkulerar om slutförvaret av kärnavfall" på DN Debatt.

Victor Galaz, universitetslektor i statsvetenskap och ställföreträdande föreståndare på Stockholms Resilienscentrum med "Naivt att inte se risken med klimatexperiment" på SvD Kultur.

Daniel Strand, fil.dr i idéhistoria vid Institutionen för kultur och estetik med "Den fria forskningen lever farligt i Frankrike – och kanske även här" på DN Kulturdebatt.

Torbjörn Tännsjö, professor emeritus i praktisk filosofi vid Filosofiska institutionen med "I frågan om vaccin bör vi inte förlita oss på den fria viljan" på DN Kulturdebatt.

Olof Ruin, professor emeritus i statsvetenskap vid Statsvetenskapliga institutionen med "Koppla inte ihop demokratin med liberalismen" på Aftonbladet Debatt.

Forskare som uttalat sig i sin expertroll:

Med anledning av den konflikt och de sanktioner som EU och Kina infört mot varandra kommenterar Torbjörn Lodén, professor emeritus i Kinas språk och kultur vid Institutionen för Asien- Mellanöstern- och Turkietstudier, i ett flertal medier, däribland SVT Nyheter, SR P1 och Expressen.

Rättigheterna för tvångsvårdade barn har diskuterats i efterdyningarna av debatten kring "Lilla hjärtat" och en utredning har släppt förslag på åtgärder. Pernilla Leviner, professor i offentlig rätt och föreståndare för Barnrättscentrum, har medverkat i diskussionerna, bland annat i DN.

Under perioden har det vid ett flertal tillfällen rapporterats kring Liberalernas syn på Sverigedemokraterna och Tommy Möller, professor i statsvetenskap vid Statsvetenskapliga institutionen, har vid flera tillfällen kommenterat utvecklingen. Bland annat i Aftonbladet, SvD och Expressen.

Nya uppgifter om att Golfströmmen mattas av lyftes i ett flertal medier. Frederik Schenk, klimatforskare vid Institutionen för geologiska vetenskaper och Bolincentret för klimatforskning, kommenterade den nya studien i bland andra SVT Nyheter och Expressen.

Tom Britton, professor i matematisk statistik vid Matematiska institutionen, har fortsatt intervjuats om smittspridningen av covid-19 i svenska medier. Bland annat har han kommenterat nyttan med munskydd i SVT Nyheter samt deltagit i en läsarchatt i Aftonbladet.

Exempel på pressaktiviteter som fått genomslag i media:

Sett till mediagenomslag släpptes i februari en av de största nyheterna från Stockholms universitet på flera år: en studie där forskare vid Centrum för paleogenetik gjort analyser på dna från sibiriska mammutar. De två äldsta är 1,65 respektive 1,3 miljoner år gamla och är därmed det äldsta dna som analyserats. Internationellt genererade nyheten över 1 000 pressklipp totalt och alla stora medier som CNN, The New York Times, The Guardian, och Die Zeit samt svenska medier som DN, SVT Nyheter och TT har skrivit om studien.

Den aggressiva svampsjukdomen kaffebladrost har länge varit ett problem för kaffeodlare. I en ny studie har Kristoffer Hylander, professor i västekologi vid Institutionen för ekologi, miljö och botanik, lyft en annan parasit som möjlig metod för att bekämpa detta. TT gjorde en artikel om detta och den spred sig till bland andra SvD och Aftonbladet.